

Handhaven Veiligheidscultuur Bevindingen en Dilemma's

Prof. dr. Gerard I.J.M. Zwetsloot

Drs. Robert A. Bezemer MTD

Opbouw

- › Wat is veiligheidscultuur? - Wat merk je ervan?
- › Quick Scan Veiligheidscultuur bij 14 BRZO-bedrijven:
werkwijze en resultaten
- › Breder context – 5 Dilemma's

Wat is Veiligheidscultuur?

Aspect van de organisatiecultuur

Definitie:

De houding, waarden, (impliciete) aannames, percepties en gewoonten van de leden van de organisatie met betrekking tot het omgaan met veiligheidsrisico's (Zwetsloot & Dijkman 2010).

Het gaat ook om 'ongeschreven regels' in de organisatie en 'onbewust gestuurd gedrag'.

Wat merk je ervan?

Veiligheidscultuur uit zich in:

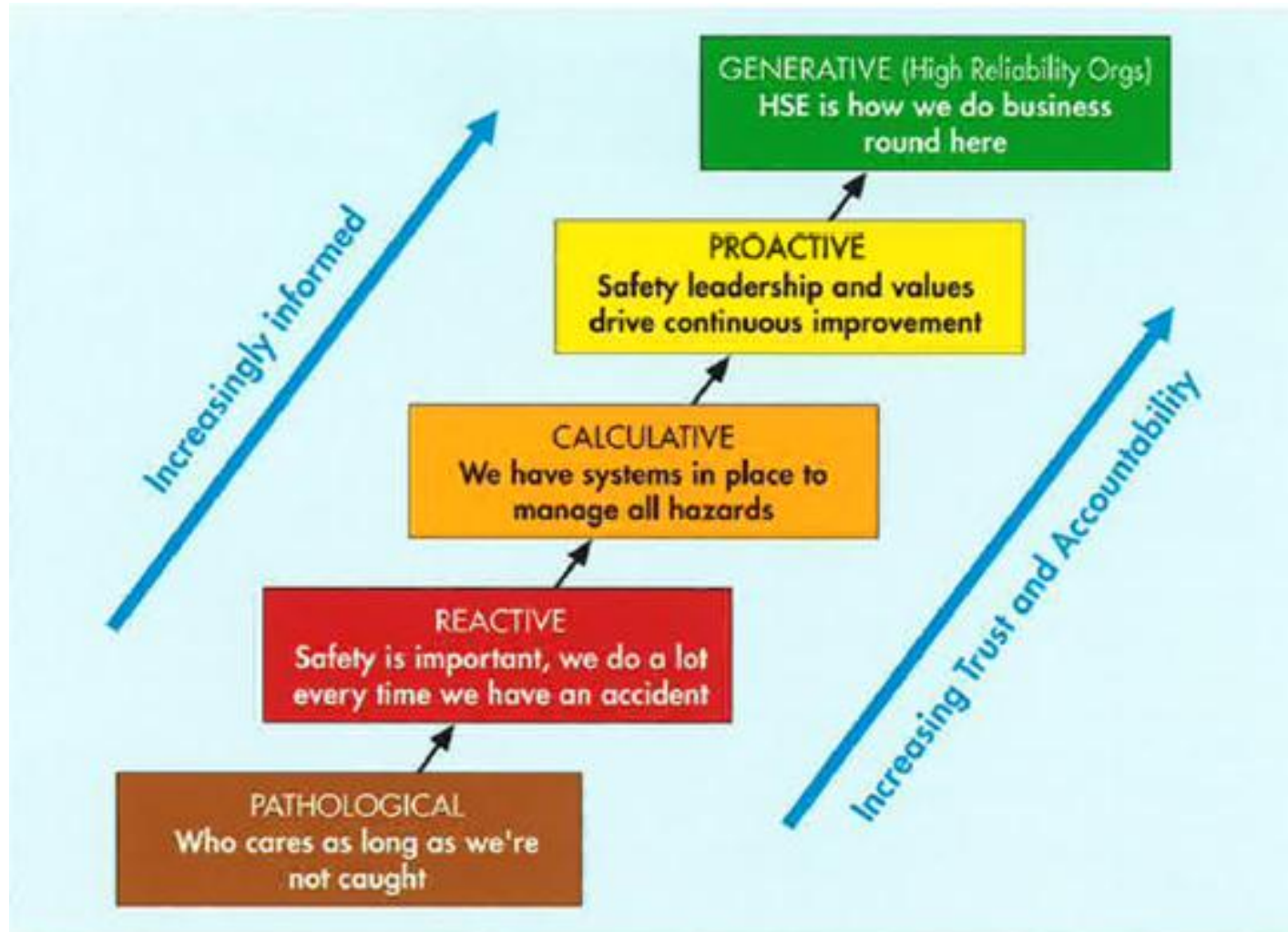
Activiteiten, gedragingen, beleid, procedures die relevant zijn voor de veiligheid → heeft dus invloed op VBS en veiligheidsprestatie.

Telkens weer blijkt bij ongevalsonderzoek:

- Onveilig gedrag speelde een rol
- Onveilig gedrag kwam vaker voor, en werd min of meer getolereerd (= cultuuraspect)

Cultuurladder à la Hearts & Minds

Quick Scan Veiligheidscultuur (zomer 2012)

Doelen:

- Meting kwaliteit veiligheidscultuur BRZO-bedrijven in 4 branches:
  - Raffinage
  - (Petro)chemie
  - Natte bulk
  - Op- en overslag
- Benchmarking tussen branches en tussen bedrijven

Nevendoel:

- Bijdragen aan ontwikkeling van inspectiewerkwijzen

Focus van de Quick Scan Veiligheidscultuur

14 dimensies (proces)veiligheidscultuur:

› 9 dimensies van de Hearts & Minds methode

+

› Leren van incidenten

› Persoonlijke versus procesveiligheid

› Omgaan met (en relevantie van) complexiteit

› Onderhoudsmanagement

› Rol van de supervisor

1. *Leiderschap, commitment*
2. *Veiligheidscommunicatie*
3. *Visie management op oorzaken incidenten*
4. *Productiviteit vs veiligheid*
5. *Werknemersbetrokkenheid*
6. *Aansturing/samenwerking onderaannemers*
7. *Omgaan met procedures*
8. *Ongevalseregistratie en analyse*
9. *Uitvoering/opvolging van audits*

Werkwijze

- › **Bestuderen gegevens** (incidenten, overtredingen, etc.)
- › 2 dagen **interviews** in alle lagen van het bedrijf door 2 ervaren onderzoekers
- › **Combineren/Checken informatie** uit meerdere bronnen.
- › **Close-out** op de 2^e dag, met gelegenheid reactie management

- › Niet: auditen Veiligheids Beheers Systeem
- › Wel: praktijk en gedrag als focus

Aard van resultaten per bedrijf

- › Inzicht in de 14 dimensies van veiligheidscultuur
- › Sterke en zwakke punten aan de veiligheidscultuur
- › Vaak ook: zinvolle observaties over hoe het VBS in de praktijk functioneert

Resultaat per bedrijf:

- Score op Cultuurladder (à la H&M):
1 (pathologisch) – 5 (generatief)
- Beoordeling consistentie veiligheidscultuur
(variatie in dimensies en gesprekken)

Globaal overzicht uitkomsten 14 bedrijven

Veiligheidscultuur is consistent en goed			Enkele zwakke dimensies of onduidelijke punten	Onvoldoende ontwikkeld
9 bedrijven			3 bedrijven	2 bedrijven
Consistent hoge score (alle 14 dimensies)	Consistent voldoende score (alle 14 dimensies)	Hoge score, maar vrij grote spreiding tussen resultaten per gesprek	Veiligheidscultuur op sommige dimensies zwak/onvoldoende	Negatieve impact op VBS of Veiligheid
<i>(2 raff, 3 chemie)</i>	<i>(1 natte bulk)</i>	<i>(1 chemie, 2 natte bulk)</i>	<i>(1 natte bulk, 2 op-/overslag)</i>	<i>(2 op-/overslag)</i>
<i>H&M: 3,8</i>	<i>H&M: 3,0</i>	<i>H&M: 3,8</i>	<i>H&M: 3,0</i>	<i>H&M: 2,5</i>

Later in de keten raff – chemie – bulk – logistiek → lagere scores

Soms grote verschillen tussen bedrijven

- › Inspirerend **safety leadership** ⇔ Vrijwel afwezig
- › Uitstekende **communicatie** ⇔ Weinig
- › Nadruk **Procesveiligheid** ⇔ Nadruk **Persoonlijke Veiligheid**
- › **Regels, compliance** ⇔ Alertheid en kritische reflectie
- › Effectief **leren van ongevallen** ⇔ Beperkt afhandelen / feedback
- › **Onderhoudsmgt** gericht op vernieuwing ⇔ Reactief
- › Stimulerende **rol van de supervisor** ⇔ Knelpunt

Andere waargenomen verschillen

- › **Managementsystemen**: adaptief systeem met sterke betrokkenheid van de mensen ⇔ vooral papieren exercitie
- › **Scenario-denken**: veel aandacht voor ⇔ vrijwel onbekend
- › **Kennismanagement**: kennis breed gedeeld ⇔ vrijwel alle kennis bij één persoon
- › **Serieuze risico's** (kleine kans, grote impact): veel aandacht voor ⇔ niet systematisch beheerst

Cultuurdimensies die in de chemie en raffinaderijen aandacht verdienen

- › Leren van incidenten
- › Uitvoering/Opvolging audits
- › Complexiteit/Resilience

Relatief zwakke dimensies in de sector natte bulk

- › Leren van incidenten
- › Uitvoering/Opvolging audits
- › Complexiteit/Resilience
  - › Visie van management op oorzaken van incidenten
  - › Ongevalseregistratie en –analyse

(Relatief) zwakke dimensies in de sector op- en overslag

- › Leren van incidenten
- › Uitvoering/Opvolging audits
- › Complexiteit/Resilience
  - › Visie van management op oorzaken van incidenten
  - › Ongevalseregistratie en –analyse
    - › Leiderschap
    - › Veiligheidscommunicatie
    - › Medewerkersbetrokkenheid

Deze dimensies zijn
juist sterk in chemie
en raffinaderijen!

De bredere context – 5 Dilemma's

1

Wanneer is de veiligheidscultuur 'goed genoeg'?

En wie bepaalt dat?

De bredere context – 5 Dilemma's

2

Is veiligheid op termijn gebaat bij 'naming & shaming' ...?

... en dan ook bij 'naming en faming'?

De bredere context – 5 Dilemma's

3

Dient de toezichthouder zich te beperken tot het houden van
toezicht en handhaven op wettelijke basis?

Of is er ook een rol voor het bevorderen van een goede
veiligheidscultuur?

De bredere context – 5 Dilemma's

4

Risicogestuurd toezicht:

'Proactieve' bedrijven veel minder vaak bezoeken →

→ Hoe goed kennen we ze dan nog?

De bredere context – 5 Dilemma's

5

Risicogestuurd toezicht:

Tekortkoming gevonden waar het bedrijf goed mee omgaat →

→ Cultuur 'werkt' blijkbaar goed, moeten we nog handhaven?

De bredere context – 5 Dilemma's

- ❶ Wanneer is veiligheidscultuur 'goed genoeg'? En wie bepaalt dat?
- ❷ Is veiligheid gebaat bij 'naming & shaming'? ... 'naming en faming'?
- ❸ Toezicht houden alleen op wettelijke basis? Of ook bevorderen van een goede veiligheidscultuur?

Risicogestuurd toezicht:

- ❹ 'Proactieve' bedrijven minder bezoek → Kennen we ze dan nog?
- ❺ Tekortkoming gevonden waar het bedrijf goed mee omgaat →
→ Cultuur 'werkt' blijkbaar goed, moeten we nog handhaven?

Dank voor uw aandacht!

Prof. dr. Gerard I.J.M. Zwetsloot

gerard.zwetsloot@tno.nl

Drs. Robert A. Bezemer MTD

robert.bezemer@tno.nl

TNO Safe & Healthy Business

Postbus 718

2130 AS Hoofddorp

